

FRI-2B.313-2-L-10

THE STRUCTURE AND QUALIFICATION OF EMPLOYEES AS A STANDARD FOR THE QUALITY OF SOCIAL SERVICE²⁸⁵

Assist. Prof. Maria Radeva, PhD

Faculty of Law

“Angel Kanchev” University of Ruse

Phone: +359 887 299 552

E-mail: mradeva@uni-ruse.bg

Abstract: Social services shall be activities aimed at supporting individuals in prevention and/or overcoming of social exclusion, exercising rights, improving the quality of life. Social services shall be financed by the state budget, the municipal budgets and private providers of social services. Social services shall be provided in accordance with an Ordinance on the Quality of Social Services. The quality standards for social services shall be standards for organisation and management of the service, qualification and professional development of the staff who carry out the activity of providing the service, the efficiency of the service in terms of the results achieved for its beneficiaries in response to their needs.

The article discusses some labour law aspects relevant to the activities of social service providers in terms of the introduced quality standard.

Keywords: Social services, quality of social services, qualification and professional development of the staff

JEL Codes: K31

ВЪВЕДЕНИЕ

НОРМАТИВНИ ОСНОВИ НА ОБЩЕСТВЕНАТА СОЛИДАРНОСТ – ИСТОРИЧЕСКИ АСПЕКТИ

Идеята за обществената солидарност налага такива схващания за живота и такова възпитание, което има за цел да развива до възможния максимум социалните чувства в човека, за да облагороди и възпита неговите социални инстинкти, да го социализира. Човек става толкова по-пригоден за солидарен живот, колкото повече започне да чувства, че съставлява част от едно цяло, чието благоденствие е негово лично благоденствие²⁸⁶. В историческото си развитие обществата развиват различни форми, израз на обществената подкрепа и грижа за нуждаещите се членове на обществото. Още преди изграждането на публичните системи – осигурителната и системата за социално подпомагане – функционират редица инициативи, които осигуряват подкрепа в трудни за човека моменти. Осигуряват се различни дейности – безплатна медицинска помощ, осигуряване на подслон, храна и др.

През 1878 г. се учредяват първите червенокръстки дружества. Непосредствено след Съединението на Княжество България и Източна Румелия, на 20.09.1885 г. е създадена Националната организация на Червения кръст, с председател митрополит Климент²⁸⁷.

През 1898 г. в София се създава първото частно училище за глухонemi лица, което през 1906 г. става Държавен институт за глухонemi. През 1895 г. е открит дом „Спокойни старини“ в София. През 1900 г. са открити сиропиталищата в София и Стара Загора, през 1904 г. – специално сиропиталище за сираци от Македония при Софийската митрополия, през 1907 г. – Общински детски приют в София, през 1914 г. – инвалиден дом в София с болница, професионално ортопедично училище с ортопедична работилница²⁸⁸.

²⁸⁵ Докладът е с оригинално заглавие на български език - Структурата и квалификацията на служителите като стандарт за качество на социалната услуга

²⁸⁶ Станков, А., Борба за съществуване, взаимопомощ и обществена солидарност, в: Обществено развитие – списание за политика, стопанство и култура, година първа, кн. 8, 1929, с. 436

²⁸⁷ <https://www.redcross.bg>

²⁸⁸ Анализ на нормативната уредба в България регламентираща предоставянето на социални услуги на общинско равнище, изготвен в изпълнението на проект „Гражданите в партньорство с местната администрация

При създаването през 1926 г. на Дома на благотворителността и народното здраве от Димитър Кудоглу в Пловдив е поставено условието, че бедните и неосигурените получават безплатна медицинска помощ, а богатите заплащат здравните услуги. Това здравно заведение става символ на най-голямата частна благотворителност в България²⁸⁹.

Наред с различните инициативи възниква и съответното законодателство. През 1912 г. се подготвя Закон за общественото подпомагане, който обаче не е приет поради липса на средства. През 20-те години на 20 век, въпреки сериозните трудности, свързани с изплащането на огромни следвоенни репарации, международна изолация, природните и обществени бедствия, с които е принудено да се справя българското общество, се приемат редица закони с подчертано социално-защитна насоченост, целящи осигуряването на подходящи условия за живот на огромни, силно обеднели обществени групи²⁹⁰.

През 1934 г. е обнародвана Наредбата – закон за общественото подпомагане²⁹¹. Общественото подпомагане, съгласно чл. 1 на наредбата – закон има за цел да подпомогне със средства и да улесни съществуването на крайно нуждаещите се, които без помощта на други не биха могли да посрещнат своите насящни нужди, да укрепи и развие естественото чувство на взаимно подпомагане в народа. Непосредствено общественото подпомагане се извършва от държавните, общинските, дружествените и частните заведения за общественото подпомагане. Въвеждат се и механизмите за контрол на дейностите по общественото подпомагане. Върховното ръководство и надзор върху всички държавни, общински, обществени и частни начинания и служби за общественото подпомагане се осъществява от министъра на вътрешните работи и народното здраве (чл. 8). С разпоредбата на чл. 9, към същото министерство, се учредява Служба за общественото подпомагане, чиято функция е ръководство и контрол на „всички служби и мероприятия за общественото подпомагане в Царството“. На държавен контрол подлежат и частите субекти. Всички дружества, съюзи и организации за общественото подпомагане се намират под надзора и ръководството на държавната Служба за общественото подпомагане. Никое дружество, организация или съюз по общественото подпомагане не може да съществува, ако няма устав, утвърден от Министерството на вътрешните работи и народното здраве (чл. 22 и 23).

След 1944 г., започва изграждането на „безкласово общество, за което се предполага, че няма да има подтиснати и унижени“, а следователно и нужда от религиозна благотворителност и гражданска инициатива за закрила на социално слабите. Държавата се превръща в единствен агент на социалните грижи²⁹².

С Указ № 14 от 9.09.1944 г. се създава Министерство на социалната политика. Конституцията на Народна република България от 1947 г. създава Министерство на труда и социалните грижи, което е закрито на 26. 01. 1951 г.

С цел да се отменят „законите от миналото, които само на думи предвиждат унижителни за трудещите се благотворителни мероприятия; да се внесе единство в организацията на общественото подпомагане, като се обхванат и лицата, незасегнати от общественото осигуряване – слепите и глухонемите, сираците и полусираците, неработоспособните и самотни старци и други, както и да се организира трудоустрояването на инвалидите“, се приема Указ № 485 на Президиума на НС от 22.09.1951 г. за общественото подпомагане²⁹³. Министерството на народното здраве и социалните грижи организира и ръководи методически

за създаване на една по-добра социална среда на местно ниво“ № BG05SFOP001-2.009-0010 с бенефициент „Съюз за възстановяване и развитие“ – Хасково и партньор Община Стамболово, 2019, достъпен на https://old.stambolovo.bg/images/File/Analizi/SU-31052019_last.pdf

²⁸⁹ Годишник на Регионален исторически музей – Пловдив за 2009

²⁹⁰ Хаджийски, Г. Историческо развитие на социалното подпомагане в България. 2002, в: Педагогика, бр. 3

²⁹¹ Обн., ДВ, № 196, 28 ноември 1934 г.

²⁹² Воденичаров, П. Социални грижи и привилегии за елита. Критика на социалната политика на тоталитарната българска държава. В: Обществено подпомагане и социална работа в България История, институции, идеологии, имена, Благоевград, Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2005, 200 – 206, достъпна на: <http://www.history.swu.bg/soc.htm>

²⁹³ Известия на Президиума на Народното събрание, брой 77 от 1951 г.

общественото подпомагане в страната. Съгласно чл. 6 от Указа живущите в страната и изпаднали в нужда чужди граждани се подпомагат от народните съвети, на чиято територия живеят. Всички благотворителни дружества и фондации, създадени с цел обществено подпомагане, се задължават в тримесечен срок от деня на публикуването на указа да ликвидират, като предадат имуществата си на народния съвет, където е седалището им, а паричните средства се разпределят от Министерския съвет по предложение на министъра на народното здраве и социалните грижи. Наредба 2557/1951²⁹⁴ определя като благотворителни дружества и фондации всички сдружения, които имат за задача организирането и издържането на трапезарии за деца и възрастни, домове за сираци, детски летовища, домове за стари хора и недъгави лица, отпускане на помощи (стипендии) и всички благотворителни посмъртни дружества.

В следващите години са приети Правилник за общественото подпомагане (Известия, бр. 15/1952 г.), Правилник за организация и ръководство на заведенията за социални грижи (Известия, бр. 83/1961 г.), Указът за общественото подпомагане от 1951 г., със съответните изменения и допълнения се прилага до 1998 г.²⁹⁵ Правилникът за организацията и ръководството на заведенията за социални грижи (ДВ, бр. 91/1965 г.), действа до 1999 г.

Обществената солидарност е израз на естествения стремеж на хората за заедност и подкрепа, защото само като част от общността човек може да оцелее, особено в трудни исторически времена или преминавайки през житейски изпитания – болест, загуба на близки, увреждане на здравето, липса на доходи, старост и т.н. С възникване на социалното законодателство държавата създава нормативните и финансовите основи на дейностите, формите, начините на обществено подпомагане. Целта на това законодателство е да се създаде нормативен фундамент, не само за реализиране на съответните обществени отношения, но и да се гарантират правата на уязвимите членове на обществото.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Качество на социалните услуги

Обществено-политическите промени в България след 1989 г. предпоставят съответна промяна и в законодателството, вкл. и в действащата към него момент Конституция. С измененията на чл. 22²⁹⁶ се предвижда, че държавата осигурява закрила и подпомагане на социално слабите при условия и ред, определени със закон (ал. 5).

През 1998 г. е обнародван Законът за социалното подпомагане²⁹⁷. Социалните услуги се извършват от държавата и общините, от юридически и физически лица (чл. 18, ал. 1). Условията и редът за извършване на социални услуги се определят с наредба на министъра на труда и социалната политика (чл. 19). Законът институционализира фигурата на социалния работник. Съгласно чл. 20 изискванията за професионалните и личностните качества на социалните работници при назначаването и длъжностното им изграждане се определят с наредба на министъра на труда и социалната политика²⁹⁸. Правилникът за прилагане на Закона за социалното подпомагане²⁹⁹ предвижда, че социални услуги могат да се организират и предоставят и при съвместното участие въз основа на договор между държавата, общините и физически или юридически лица (чл. 39).

В изпълнение на чл. 19 от ЗСП е издадена Наредба № 4 от 16.03.1999 г. за условията и реда за извършване на социални услуги³⁰⁰. Наредбата урежда собствеността и видовете заведенията за социални услуги, които могат да бъдат държавни, общински, частни и със

²⁹⁴ Известия на Президиума на Народното събрание, брой 93 от 1951 г.

²⁹⁵ Отм., ДВ, бр. 56 от 19.05.1998 г.

²⁹⁶ Изм., обн. ДВ, бр. 29 от 1990 г.

²⁹⁷ Обн., ДВ, бр. 56 от 19 май 1998 г.

²⁹⁸ Разпоредбата е отм., бр. 15 от 2010 г.

²⁹⁹ Обн., ДВ, бр. 133 от 11.11.1998 г., в сила от 01.11.1998 г.

³⁰⁰ Обн., ДВ, бр. 29 от 30.03.1999 г.

смесено участие. Националната служба за социално подпомагане³⁰¹ утвърждава *минимални нормативи* относно организацията на дейността на заведенията за социални услуги. Утвърдените нормативи са задължителни и за заведенията, открити от физически или юридически лица.

Реформата в сферата на социалните услуги продължава и с приемане на промените в Закона за социално подпомагане от 2003 г.³⁰². За изпълнение на държавната политика в областта на социалното подпомагане е създадена Агенцията за социално подпомагане към министъра на труда и социалната политика (чл. 5, ал. 1).

С промените се въвеждат нови видове социални услуги, но и се утвърждава ключовата роля на общините при предоставянето им, създава се възможност за частна инициатива в сектора. Текстът на чл. 18 претърпява съществени промени. Физическите лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица могат да предоставят социални услуги само след вписване в регистър към Агенцията за социално подпомагане (чл. 18, ал. 2). Те могат да предоставят социални услуги за деца до 18 години след издаване на лицензия (ал. 3).

Съществена промяна претърпява и чл. 19 от ЗСП. Съгласно новата редакция условията и редът за извършване на социални услуги се определят с правилника за прилагане на закона. Необходимите, за прилагане на нормата, разпоредби са приети през 2003 г.³⁰³ ППЗСП въвежда понятието качество на социалните услуги, стандарти и критерии при предоставяне на социалните услуги. Предвидена е и санкционна последица при нарушаване на изискуемите стандарти. По предложение на компетентния орган, след извършена проверка, регистрацията на лицата, предоставящи социални услуги, се заличава при неспазване на установените критерии и стандарти за предоставяне на услугите (чл. 46, ал. 1, т. 3).

Разпоредбите на чл. 40е и 41 от ППЗСП въвеждат стандарти и критерии, относими към различните социални услуги. Текстовете са подложени на критика и препоръки от професионалната общност. Изразено е становище, че текстът на чл. 40е от ППЗСП представлява по-скоро дефинирани прагове, отколкото разписани стандарти³⁰⁴. Посочените в чл. 40е и 41 от ППЗСП стандарти са формулирани твърде абстрактно, което приставя под въпрос ефективността на контрола по тяхното спазване. Предлага се да се дефинират недвусмислено и точно понятията стандарти и критерии и да се посочват конкретно измерими реалистични и изпълними показатели за тяхното спазване. Подобно на стандартите и критериите за деца е нужно разработване и на стандарти за качество на социалните услуги за възрастни³⁰⁵.

Разпоредбата на чл. 41, ал. 5 от ППЗСП предвижда, че социалните услуги, предоставяни в специализирани институции и в общността, трябва да отговарят на *стандарти и критерии за обслужващ персонал*. Стандартите и критериите включват съответствие на *числеността, опита и квалификацията на персонала* с вида на предоставяната услуга, периодична оценка на изпълнението на задачите от персонала, осигуряване на възможности за повишаване квалификацията на персонала с оглед спецификата на работата с отделните групи потребители на социални услуги.

С допълнение на Закона за закрила на детето³⁰⁶ се предвижда, че *критериите и стандартите за социални услуги за деца* по прилагането на мерките за закрила, гравитиращи към социалните услуги, се определят с наредба, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика (чл. 4, ал. 3). В поредица от

³⁰¹ Националната служба за социално подпомагане, като специализиран орган на МТСП, е институционализирана със ЗСП; Правилник за дейността на Националната служба за социално подпомагане, обн., ДВ, бр. 95 от 21.11.2000 г., отм., ДВ, бр. 120 от 29.12.2002 г., в сила от 01.01.2003 г.

³⁰² Обн., ДВ, бр. 120 от 29.12.2002 г.

³⁰³ Обн., ДВ, бр. 40 от 29.04.2003 г., в сила от 01.05.2003 г.

³⁰⁴ Стандарти и контрол на социалните услуги в Европа, Сравнителноправен анализ, 2004, с. 20

³⁰⁵ Система за контрол на социалните услуги, Уредба на социалните предприятия. Предложения за промени в законодателство, София, 2006, с. 19

³⁰⁶ Обн., ДВ, бр. 63 от 15.07.2003 г.:

текстове в Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца³⁰⁷ се въвеждат изисквания, които следва да изпълни доставчикът на услугата спрямо лицата, пряко заети с извършване на фактическите дейности по предоставяне на услугата. Числеността, опитът и квалификацията на персонала в институцията и в услугата от резидентен тип следва да бъдат съобразени с необходимостта от осигуряване на качествена грижа за децата. Доставчикът е длъжен да проведе внимателен подбор на персонала и доброволците, работещи с деца в институцията и в услугата от резидентен тип. Доставчикът осигурява професионална и методическа подкрепа на персонала и осигурява възможност за повишаване на квалификацията му (чл. 46).

Още с въвеждане на законодателството, уреждащо социалните услуги, и особено след 2003 г. се налагат и понятията относими към различните субекти, включени в обществените правоотношения по предоставянето на социалните услуги. Социалната услуга е дейност, съвкупност от дейности, насочени към оказване на подкрепа, грижа на уязвими лица, при установен нормативен ред. Доставчикът на социалните услуги е субектът, който организира съответната дейност по предоставянето на услугата. Фактическите действия посредством, които се оказва грижа, подкрепа и т.н. на потребителите на социалните услуги се извършват от обслужващия персонал. Обслужващият персонал са конкретни физически лица, извършващи трудови дейности, осигуряващи предоставяната от доставчика социална услуга.

Отношенията между доставчика, в качеството му на работодател, и персонала, в качеството им на работници и служители, са вътрешни за организацията, но те също подлежат на нормативна регламентация. Целта на въведените изисквания спрямо поведението на работодателя е предоставяне на качествена, ефективна социална услуга, при зачитане правата на потребителите.

Наредба за качеството на социалните услуги

Натрупаният близо двадесетгодишен опит от прилагането на Закона за социално подпомагане, в контекста на дълбоки социални промени в българското общество налагат преосмислянето на цялостната политика в сферата на социалните услуги. На 22.03.2019 г. е обнародван Законът за социалните услуги³⁰⁸. Първоначално е предвидено влизане в сила на закона от 01.01.2020 г., но в края на 2019 г. влизането в сила е отложено за 01.07.2020 г..

Разпоредбата на чл. 109 урежда, че социалните услуги се предоставят в съответствие с Наредба за качеството на социалните услуги, която се приема от Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика. Наредбата следва да определи стандартите за качество на социалните услуги, критериите за изпълнение на стандартите за качество на социалните услуги, основните принципи за разработване от доставчиците на социални услуги на програми за развитие на качеството на социалните услуги, които предоставят, методите за извършване на мониторинг на качеството на социалните услуги, редът за извършване на контрол, мониторинг и оценка на качеството и ефективността на социалните услуги. Подзаконовият нормативен акт следва да определи и минималните изисквания за броя и квалификацията на необходимите служители, които осъществяват дейността по предоставяне на различните видове социални услуги, изискванията към осъществяваната от служителите дейност по предоставяне на различните видове социални услуги, задълженията на доставчиците на социални услуги за осигуряване на професионално и кариерно развитие на техните служители (чл. 119).

ЗСУ изрично предвижда, че стандартите за качество на социалните услуги, определени в наредбата, са *задължителни* за всички доставчици на социални услуги, независимо от източника на финансиране. Всички доставчици на социални услуги имат право на методическа подкрепа от Агенцията за качеството на социалните услуги, която разработва и предоставя методически насоки за прилагането на стандартите за качество (чл. 110).

³⁰⁷ Обн., ДВ, бр. 102 от 21.11.2003 г., в сила от 21.11.2003 г., отм. с ПМС № 135 от 22.06.2022 г. за приемане на Наредба за качеството на социалните услуги

³⁰⁸ Обн., ДВ., бр. 24 от 22.03.2019 г.

Макар и включена в оперативната програма на Министерския съвет за периода 01.01.2021 г. – 30.06.2021 г., проектът на наредбата е предоставен³⁰⁹ за обществено обсъждане на 08.04.2022 г.. Наредбата за качеството на социалните услуги³¹⁰ регламентира обществените отношения, за които има законова делегация от ЗСУ. Стандартите за качество на социалните и интегрираните междусекторни услуги и критериите за тяхното изпълнение се съдържат в 24 приложения към наредбата. До закриването на домовете за пълнолетни лица с умствена изостаналост, на домовете за пълнолетни лица с психични разстройства, на домовете за пълнолетни лица с физически увреждания, на домовете за пълнолетни лица със сетивни нарушения и на домовете за пълнолетни лица с деменция за предоставяните в тях услуги се прилагат стандартите за качество и критериите за тяхното изпълнение, определени в приложение 25. Въведени са стандарти и критерии относно материалната база, поверителността, сигурността на личните данни и информацията за потребителите, доброто финансово управление (последният стандарт не се проверява, когато социалните услуги изцяло се финансират и управляват от частен доставчик) и др.

Значителна част от стандартите и критериите са относими към персонала на социалната услуга. Независимо дали е включен под номер 7, 8, или 9 (най-често), във всички 24 приложения фигурира стандарт, озаглавен *Структура и квалификация на служителите*. Първият от критериите за изпълнение на този стандарт е задължението на доставчика на социалната услуга да осигури достатъчно на брой и с необходимата професионална подготовка служители.

При планиране на необходимите служители – длъжности, квалификация, щатни бройки работодателят разполага със свободата да структурира предприятието си. Свободата на работодателя е ограничена от императивните правила на КТ, относими към продължителността и разпределението на работното време, изискванията за правоспособност на наетото лице и т.н. Въведените с наредбата критерии, поставят и допълнителни изисквания пред работодателя, като целта им е доставчикът да осигури възможно най-високо качество на човешките ресурси, необходими за ефективно предоставяне на услугата, съобразно спецификата на целевите групи, с които работи.

В този смисъл е и чл. 123 от ЗСУ, съгласно който министърът на труда и социалната политика утвърждава стандарти за работно натоварване на служителите на доставчика, осъществяващи дейност по предоставяне на социални услуги. Стандартът за работно натоварване определя максималния брой случаи, по които може да работи един служител в рамките на един месец в зависимост от спецификата на извършваната от него дейност.

Вторият от критериите за изпълнение на стандарта *Структура и квалификация на служителите*, предвижда, че процедурата на доставчика на социалната услуга за подбор на служителите следва да описва процесите и необходимите документи за подбор, наемане и сключване на договори със служителите (и доброволците).

Следва да се отбележи, че използваното в наредбата понятие „подбор“ е в смисъл, различен от уредения в КТ. Смисълът, който КТ влага в понятието подбор, е съгласно чл. 329, ал.1 и се отнася към момента на прекратяване на трудовото правоотношение.

Наредбата за качеството на социалните услуги, влага в понятието „подбор“ един по-широк смисъл, често разбиран като такъв и в практиката. Подборът в този смисъл се отнася към момента преди възникването на трудовото правоотношение и се свързва със свободата на работодателя, по своя преценка да избере най-подходящия кандидат за работа, с когото да сключи трудов договор.

Индикатори за изпълнението на критерия са съществуващата процедура за подбор на служителите, интервюта със самите служители, преглед на обявите за работа, протоколи от интервюта с кандидатстващи за работа. Целта на въведените допълнителни изисквания към дейността на работодателя, мотивираща избирането на най-подходящия кандидат, е осигуряване на служители, отговорни за предоставянето на качествена социална услуга.

³⁰⁹ <https://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=6743>

³¹⁰ Обн., ДВ, бр. 48 от 28.06.2022 г.

По реда на чл. 67 от ЗСУ се провежда конкурс за възлагане на услуги, които не са създадени от общината. При провеждането на конкурса се извършва оценка на кандидатите по критерии, въведени с чл. 95 от ППЗСУ³¹¹. Един от тези критерии е квалификацията на служителите за организация, управление и предоставяне на социалната услуга. За пореден път законодателят подчертава изключително важното значение на служителите за изпълнение дейностите по предоставяне на социални услуги.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Потребителите на социални услуги са лица в уязвимо положение. Прилагателното име „уязвим“ се свързва със слабостта. Човек е уязвим, защото е слаб (не само в смисъл на физическа сила), незащитен, атакуем, увредим и чувствителен. Уязвимостта предполага, че човек лесно може да стане жертва, да бъдат застрашени неговите интереси, да е неспособен сам да се защити. Слабостта, в този случай, е основанието правото да създаде изрични правила, които да гарантират на уязвимите лица по-висока степен на правна защита. Уязвимостта се е превърнала и в правна категория. Уязвимите лица са такава група лица, които поради своето обективно положение са в по-неизгодно положение при реализирането на обществените отношения, по които са страна. С оглед на своето положение, уязвимите лица се нуждаят от по-засилена правна защита.

На тази принципна основа, се разполага и законодателството, относимо към социалните услуги. Нормативни актове, от различен ранг, въвеждат изисквания относими към различните аспекти на социалните услуги – финансиране, достъп, управление, предоставяне. Дефинираните стандарти и критерии за качеството на социалните услуги по отношение персонала целят наемането на квалифицирани служители, отговорно изпълняващи трудовите си задължения. Мотивацията, квалификацията и компетенциите на работещите в социалните услуги са решаващи за качествено взаимодействие с потребителите. Човешките ресурси, осъществяващи трудовата си дейност в социалната услуга са едно от необходимите условия, за осигуряване качество на предоставената социална услуга при зачитане правата, достойнството, личността на уязвимите лица – потребители на социалната услуга.

REFERENCES

Mrachkov, M., (2015). Labour Law. Sofia: Sibi press (*Оригинално заглавие: Мръчков, В., 2015. Трудово право. София: Издателство „Сиби“.*)

³¹¹ Обн., ДВ, бр. 98 от 17.11.2020 г., в сила от 17.11.2020 г.